

Text a čítanie, mládež a knižnice

PhDr. Ľudmila Hrdináková, PhD

Čítanie e-knÍh

*The Impact of ebooks on the Reading Motivation
and Reading Skills of Children and Young People
(National Literacy Trust)*

12. Čítaš e-knihy?	Σ	%
áno	418	25,27%
nie	1161	70,19%
neviem, čo je e-kniha	65	4%
Neuvedené	10	0,60%
Spolu (1654)	1654	100%

12. Čítaš e-knihy?	Σ			
		Chlapci %	Dievčatá %	N
áno	418	30,6	69,4	0
nie	1161	55,9	43,9	2
neviem, čo je e-kniha	65	58,5	41,5	0
neuvedené	10	50,0	50,0	0
Spolu (1654)	1654	49,6	50,3	2

Závery

- čítanie e-knÍh nie je populárne
- nevôľa čítať nepramení zo vzťahu k médiu, ale zo vzťahu k procesu čítania
- napriek tomu, že chlapci výrazne inklinujú k novým médiám, pri čítaní sa to výrazne nepresadzuje
- vzhľadom na vek sa čítanie e-knÍh nemení
- v čítaní e-knÍh sa jemne odráža veľkosť obce/mesta, vzdelanie rodičov a vzdelanie respondentov
- najvýraznejšie sa v čítaní e-knÍh prejavuje čítanie respondentov vo všeobecnosti

IŽ, výučba a čítanie

Škola, IZ a čítanie

- hodiny čítania a SJ a literatúry = ucelený systém teoretických a praktických znalostí
- literárne hodnoty, prenos literárnych tradícií, základné literárne vedomosti
- literárne a jazykové schopnosti, čitateľská motivácia a adekvátne postoje, vzory a štandardy čitateľského správania, roly čitateľa, čitateľské rutiny a návyky

Škola, IZ a čítanie

- Čítanie = hlavná stratégia systematického získavania informácií a poznávania
- funkcia sprostredkovateľa rolí čitateľa
- texty ponúkajú vzory, ako pristupovať k rozličným problémom = stratégie, ktoré žiak postupne kopíruje
- práca so zdrojmi

Mimoučebnicové IZ: rozsah zadaní

Ako často si v tomto šk. r. dostával/a úlohy, na ktoré si musel/a získavať informácie aj z iných IZ ako učebníc?	Σ	%
denne, takmer denne	35	2,1%
viackrát za týždeň	119	7,2%
jedenkrát za týždeň	111	6,7%
viackrát za mesiac	423	25,6%
asi raz za mesiac	453	27,4%
menej ako raz za mesiac	362	21,9%
ani raz	33	2,0%
neviem	113	6,8%
neuvedené	5	0,3%
Spolu (1654)	1654	100,0%

Ako často si v tomto šk. roku dostával úlohy, na kt. si musel získavať informácie aj z iných IZ ako učebníc?	Σ	škola		
		ZŠ*	OU+ SOŠ*	gymnázia*
denne, takmer denne	35	2,1%	1,1%	3,7%
viackrát za týždeň	119	5,2%	8,6%	9,3%
jedenkrát za týždeň	111	6,4%	6,6%	7,6%
viackrát za mesiac	423	29,0%	21,5%	24,7%
asi raz za mesiac	453	31,0%	23,5%	25,8%
menej ako raz za mesiac	362	17,9%	27,7%	21,3%
ani raz	33	0,4%	3,5%	3,1%
neviem	113	7,9%	7,3%	3,9%
neuvedené	5	0,1%	0,4%	0,6%
Spolu (1654)	1654	100%	100%	100%

Stratégie a zdroje vyhľadávania info-

Ak si takéto úlohy dostával, kde si hľadal informácie?	%	LEN* v %
na internete	95,8 %	46,0 %
v knihách	28,7 %	26,2 %
v časopisoch	8,3 %	18,9 %
CD ROM, DVD	0,7 %	5,1 %
od kamarátov a spolužiakov	17,4 %	1,1 %
od rodičov, súrodencov, st. rodičov	30,3 %	0,0 %
iné	0,8 %	0,0 %
neuvedené	2,6 %	2,6 %
Spolu (1654)	184,6 %	100 %

2011 zhoršenie: internet 91,37 % : knihy 33,73 %, len 12,13 % využíva časopisy : elektronické médiá (CD-ROM, DVD) 4,65 % : od kamarátov a spolužiakov 21,8 %

Kombinácia	Σ	%
1 možnosť	761	46,0 %
2 možnosti	433	26,2 %
3 možnosti	313	18,9 %
4 možnosti	85	5,1 %
5 možností	19	1,1 %
6 možností	0	0
7 možností	0	0
neuvedené	43	2,6 %
Spolu (1654)	1654	100 %

Ak si takéto úlohy dostával/a, kde si hľadal/a informácie?	S	škola		
		ZŠ*	OU+SOSŠ*	gymnázia*
na internete	1585	53,7%	54,0%	45,9%
v knihách	475	13,7%	14,4%	20,5%
v časopisoch	138	3,7%	5,4%	4,9%
CD ROM, DVD	12	0,2%	0,3%	0,8%
od kamarátov a spolužiakov	287	8,6%	10,5%	9,5%
od rodičov, súrodencov, st. rod.	501	19,4%	12,1%	16,4%
iné	13	0,4%	0,6%	0,3%
neuvedené	43	0,4%	2,6%	1,8%
Spolu (1654)	NN	100%	100%	100%

Závery

- frekvencia samostatnej práce s mimoučebnicovými IZ je veľmi zriedkavá
- knihy a časopisy ako tradičné zdroje informácií = veľmi málo využívané
- internet ako zdroj informácií je podľa výsledkov výskumu nadhodnocovaný a preceňovaný
- školské prostredie by si zaslúžilo väčšiu pozornosť vzhľadom na vytváranie možností pre samostatnú prácu

Závery

- je možné, že žiaci a študenti si nevypracovávajú úlohy a zadania samostatne
- žiaci a študenti využívajú štandardne len jeden zdroj pre vypracovanie samostatných úloh a zadaní
- nehľadajú informácie vo viacerých zdrojoch, uspokojia sa s tým, čo nájdú, predpokladáme, že sa uspokojia s tým, čo nájdú ako prvé

Závery

- uplatňovanie rôznorodých zdrojov pri riešení úloh nezávisí od veku, vzdelania, ani od typu školy – mierne odchýlky (v prospech kníh) možno badať len v kategórii gymnazistov

Rodinné prostredie ako kontext socializácie čítania

26. Kto ti v detstve čítaval z kníh?	S	%
rodičia	1298	78,5%
starí rodičia	828	50,1%
súrodenci	229	13,8%
iní príbuzní	195	11,8%
nikto	93	5,6%
nepamätám sa	140	8,5%
iné	0	0,0%
neuvadené	40	2,4%
Spolu (1654)	NN	NN

26. Kto ti v detstve čítaval z kníh?	Σ	gender	
		Chlapci	Dievčatá
rodičia	1294	76,2	81,7
starí rodičia	825	47,8	52,9
súrodenci	229	10,7	17,2
iní príbuzní	194	9,4	14,3
nikto	93	5,9	5,5
nepamätám sa	139	9,8	7,3
iné	0	0,0	0,0
neuvedené	47	2,8	2,0
Spolu (1654)	NN	NN	NN

Závery

- rodičovské čítanie = výskyt (79 %)
- pozitívum = čítanie realizované starými rodičmi
- negatívum = súrodenecké čítanie (slabý článok čitateľskej socializácie)
- zvláštny vzťah medzi vzdelaním rodičov a intervenčným čítaním, napriek očakávaniam nebola najsilnejšou skupinou skupina rodičov s vysokoškolským vzdelaním
- minimálne vzťahy medzi čítaním v detstve a čitateľskou motiváciou, intenzitou a rozsahom,
- minimálne/žiadne vzťahy medzi čítaním respondentom v detstve a vzťahom ku knižniciam, či darmi od rodičov

Závery

- pochybnosti o vierohodnosti výpovedí respondentov o čítaní v detstve v ich rodinnom prostredí
- nespoľahlivosť informácií o čítaní v detstve vzhľadom na emocionálnosť spomienok viazaných na detstvo
- nedostatok vedomostí a informovanosti rodičovskej verejnosti o dôležitosti a efektoch intervenčného čítania deťom v ranom detstve

Knihá ako dar

Knihy ako dar

- zrkadlo čitateľskej kultúry rodiny
- zrkadlo mediálnych preferencií
- vlastníctvo knihy – súčasť čitateľskej socializácie

24. Dostávaš od rodičov /príbuzných knihy?	Σ	%
nie, nikdy	311	18,80%
áno, ale len zriedkavo	930	56,23%
áno, často	381	23,04%
Neuvedené	32	1,93%
Spolu (1654)	1654	100%

24. Dostávaš od rodičov alebo príbuzných knihy?	Σ	% z chlapcov	% z dievčat	neuv.
nie, nikdy	311	26,1	11,7	0
áno, ale len zriedkavo	930	56,7	55,8	1
áno, často	381	14,9	31,0	1
Neuvedené	32	2,3	1,6	0
Spolu (1654)	1654	100	100	2

24. Dostávaš od rodičov/príbuzných knihy?	Σ	% z 13	% z 14	% z 15	% z 16	% z 17	% z 18
nie, nikdy	311	18,6	17,7	15,9	17,5	20,6	25,0
áno, ale len zriedkavo	930	53,6	55,5	46,6	57,9	59,3	65,0
áno, často	381	25,9	24,5	35,2	23,0	18,3	10,0
Neuvedené	32	1,8	2,3	2,3	1,7	1,8	0,0
Spolu (1654)	1654	100	100	100	100	100	100

24. Dostávaš od rodičov/príbuzných knihy?				
		% zo ZŠ	% zo OU+SOŠ	% z G
nie, nikdy	311	18,7	24,0	11,0
áno, ale len zriedkavo	930	54,9	60,5	52,5
áno, často	381	24,2	13,8	34,8
Neuvedené	32	2,3	1,6	1,7
Spolu (1654)	1654	100,0	100,0	100,0

KNIHY AKO DAR v rovesníckych skupinách

Dostávaš od kamarátov/spolužiakov knihy?	Σ resp.	%
nie, nikdy	1193	72,13%
áno, ale len zriedkavo	376	22,73%
áno, často	53	3,20%
neuvedené	32	1,93%
Spolu (1654)	1654	100%

Dostávaš od kamarátov/ spolužiakov knihy?	S kniha ako dar			
		Chlapci %	Dievč %	neuv.
1 nie, nikdy	1193	86,3	58,3	1
2 áno, ale len zriedkavo	376	9,5	35,6	1
3 áno, často	53	2,0	4,4	0
Neuvedené	32	2,2	1,7	0
spolu	1654	100	100	2

Závery

- knihy ako dar dostáva **často** len cca 23 %,
- takmer 20 % respondentov nedostáva knihu ako dar nikdy
- dievčatá dostávajú knihu ako dar častejšie ako chlapci
- knihy ako dar dostáva **často** len cca 23 %,
- takmer 20 % respondentov nedostáva knihu ako dar nikdy
- dievčatá dostávajú knihu ako dar častejšie ako chlapci

- z hľadiska národnosti nie sú výrazné rozdiely
- vzdelanie otca a matky – pozitívny prejav na odpovediach vzhľadom k otázke kniha ako dar
- *knihá ako dar* dokumentuje intergeneračný prenos kultúrnych vzorcov
- intenzita a frekvencia čítania cez týždeň a cez víkend korelujú s indikátorom *knihá ako dar*
- kniha ako dar sa rovesníckych skupinách takmer nevyskytuje (čitateľská móda a kniha-dar ako stratégia prenášania kultúrnych vzorcov v rovesníckych skupinách?)
- dalo by sa očakávať, že ak deti a mládež nepestuie vo svojich rovesníckych skupinách adekvátny vzťah ku knihám a čítaniu, práve rodičia by mali venovať danej problematike zvýšenú pozornosť – toto však náš výskum nepreukazuje

Závery

- Posilnenie socializačné aspekty
- Tlak na makroúroveň
- Posilnenie relácií

Ďakujem za pozornosť

- Ďakujem za pozornosť